

Samodzielność dziecka w wieku przedszkolnym

Źródło fotografii : portal.librus.pl

W świetle zainteresowań rozwojem dziecka, ważne wydaje się spojrzenie na samodzielność dziecka, jako na jego niezwykle istotną dyspozycję do podejmowania wyzwań i działania zgodnie z własną wolą. Samodzielność wynika z potrzeby niezależnego zdobywania i gromadzenia doświadczeń, sprawdzenia swoich umiejętności w różnych sytuacjach, pokonywania przeszkód. Jest gotowością do podejmowania zadań opartych na osobistej aktywności, a jej źródłem jest wola działania i akceptacja celu. Zanim pojawią się pierwsze małe sukcesy i niezależność, droga do samodzielności może być usłana błędami, próbami, ciągłymi pytaniami.

Samodzielność dziecka w wieku przedszkolnym przejawia się w trzech aspektach:

-samodzielności praktycznej, która związana jest z samodzielnym radzeniem sobie podczas czynności samoobsługowych oraz z samodzielnym wykonywaniem powierzonych mu obowiązków związanych z pracami gospodarczymi i porządkowymi,

-samodzielności umysłowej, która polega na podejmowaniu decyzji i rozwiązywaniu problemów zarówno w organizowanej zabawie, jak i pracy;

-samodzielności społecznej, która oparta jest na umiejętności porozumiewania się, współpracy, współdziałania, współdecydowania oraz odpowiedzialności za podejmowane decyzje społeczne. Nabiera ona szczególnego znaczenia dla jednostki wkraczającej w świat szkoły, kiedy to umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi dziećmi jest istotna dla kształtowania poczucia własnej wartości i osiągnięcia sukcesów szkolnych.

Samodzielność dziecka w wieku przedszkolnym wymaga przede wszystkim odpowiedniej stymulacji ze strony osób dorosłych, mądrej pomocy tylko w chwilach, które naprawdę tego

wymagają i w których dziecko nie może poradzić sobie samo.

Dorośli są baczniymi obserwatorami postępów dziecka. Już od pierwszych miesięcy obserwują każdy ich krok po to, by wychwycić pojawiające się nowe umiejętności. Największym zaangażowaniem wykazują się naturalnie rodzice. Jednak, pomimo tego, że dostrzegają rozwój dziecka – często nie dowierzają obserwacjom, zakładając błędnie, że dziecko nie jest w stanie pewnych działań zrealizować. Konsekwencją takich poczynań jest hamowanie rozwoju samodzielności dziecka, wyręczanie dziecka przez rodziców, budowanie nastawienia dziecka na pomoc ze strony dorosłych, a tym samym – odbieranie dziecięcej wiary w siebie i własne możliwości.

Samodzielność to jeden z trzech głównych obszarów (obok umiejętności rozstawiania się z rodzicami oraz nawiązywania kontaktów z rówieśnikami), który wpływa na przystosowanie się dziecka do nowego środowiska przedszkolnego. Jeśli dziecko dobrze radzi sobie z codziennymi czynnościami w domu, ma szansę w dużym stopniu poradzić sobie w przedszkolu, na przykład, gdy sprawnie ubiera się w domu rodzinnym, to najprawdopodobniej sprawnie ubierze się w sali przedszkolnej, szatni. Pewne umiejętności są niezbędne do samodzielnego funkcjonowania dziecka poza środowiskiem domowym. Przedszkolak jest w trakcie ich nabywania i często jeszcze potrzebuje pomocy i wsparcia. Udany start w przedszkolu nie oznacza, że dziecko ma być w pełni samodzielne – nauczyciele są po to, by je wspierać. Należy pamiętać, że wspieranie nie polega na wyręczaniu dziecka. Najlepsze efekty przedszkolak osiąga, gdy jest zachowana spójność między wymogami przedszkolnymi i domowymi. Współpraca rodziców z gronem pedagogicznym znacznie przyspiesza rozwój samodzielności dziecka, poprzez wyznaczanie tych samych celów i bycia konsekwentnym.

Przedszkole to miejsce, gdzie dziecko często po raz pierwszy zostaje poza domem bez rodziców. Pójście dziecka do przedszkola można nazwać „startem w karierę zawodową”- biorąc pod uwagę fakt, jak wiele dziecko uczy się w tym czasie i jak kluczowe są to umiejętności dla dalszego jego rozwoju, to należy uznać prawdziwość tego stwierdzenia: W przedszkolu dziecko uczy się współpracy z innymi, koncentrowaniu się na zadaniu, samodzielnego radzenia sobie w wielu okolicznościach oraz wyrażania emocji- z tych umiejętności będzie korzystał przez całe życie.

W jaki sposób należy wspierać samodzielność dziecka?

Należy być otwartym na sygnały dziecka:

–**SŁUCHAĆ** -Dziecko często sygnalizuje słownie („ja sam, ja umiem, dam radę”) lub zachowaniem, że chce zrobić coś samo. Niekiedy widzimy że maluch czegoś potrzebuje, wystarczy poczekać chwilę, aby przekonać się, że sam potrafi po to sięgnąć.

-STOPNIOWAĆ TRUDNOŚCI -Pomiędzy zupełną samodzielnością a pomaganiem dziecku we wszystkim jest wiele stopni możliwości. Przykładem niech będzie nauka wspinania się na drabinę; na początku nauki wspinania rodzic może trzymać maluszka za rękę , potem być blisko , aby asekurować ewentualny upadek, po pewnym czasie wystarczy, aby rodzic śledził poczynania dziecka wzrokiem i podpowiadał np „teraz druga noga”, by na koniec uznać „bardzo dobrze radzisz sobie sam, będę na ławce , zawołaj- gdybyś mnie potrzebował”.

-DBAĆ O BEZPIECZEŃSTWO – należy pamiętać ,że warunki bezpieczeństwa zmieniają się wraz z wiekiem dziecka. To, co jest nieodpowiednie dla dwulatka, dla trzylatka i starszego może być już zupełnie oczywiste. To od nas, dorosłych należy ogląd sytuacji i zdecydowanie „Tak, to dla ciebie” lub „Tego nie możesz jeszcze robić, to nie dla dzieci”.

-WYRAŻAĆ OCZEKIWANIA- Oczywiście nie zawsze jest tak, że dziecko chce coś robić samodzielnie. To rodzice dostrzegają, że czas już na naukę jedzenia widelcem czy naukę wkładania butów itp. Dzieci często protestują nie chcąc robić tego, w czym byli wyręczani (na przykład nie chcą zakładać butów, bo zawsze ktoś im buty zmieniał). Należy jasno wyrażać oczekiwania wobec dziecka (np.„teraz już sam próbuj ubrać kurtkę”), przedstawienie tego o co nam chodzi „pokażę ci, jak to zrobić”, wesprzeć wysiłki dziecka „pomogę ci na początku” oraz wzmocnić pozytywnie wysiłki dziecka(nie tylko efekty) „świetnie, udało się, dobrze ci poszło”.

Rozwijając samodzielność naszego dziecka wmacniamy i wspieramy :

-
- Pewność siebie
- Poczucie bezpieczeństwa
- Podstawowe potrzeby :
  - działania
  - samodzielności
  - osiągnięć
- gromadzenie doświadczeń

- otwartość na nowe wyzwania
- motywację do pokonywania trudności

Rodzina jest pierwszym i głównym środowiskiem wychowawczym dziecka. To rodzice stwarzają warunki do kształtowania samodzielności swojego dziecka poprzez wykonywanie codziennych czynności. Dziecko uczy się m.in. poprzez naśladowanie osób dla nich najważniejszych, dlatego tak ważne jest zapewnienie dziecku właściwych wzorców.

źródło fotografii: stowarzyszeniecamino.org

Opracowała:
mgr Joanna Bartula

Literatura:

1. Aleksandra Ksokowska – Robak, Katarzyna Zeh „Tropiciele”-Poradnik dla rodziców
2. „Z klasą”-magazyn dla nauczycieli (Kwartalnik 01(03)/2016, artykuł Justyny Sobolak”- „Metody rozwijania kreatywności i pomysłowości u dzieci”
4. www.akademia.inso.pl
5. www.dzielnicarodzica.pl